

Nieuwe politiek?

Een eerste gedachtegang.

Door Ragner Onrust

Het lijkt erop dat het politieke bestel op haar laatste benen loopt. Steeds meer mensen keren de politiek de rug toe. Ze vinden dat de representatieve democratie zoals dat zo voor de bühne genoemd wordt, hen niet meer representeert. De roep om een meer directe democratie neemt toe. Maar is dat een toekomst bestendig en duurzaam alternatief?

Eerst maar eens de vinger op de zere plek leggen van het huidige systeem; de representatieve democratie in het Nederlandse jasje. In principe eens in de vier jaar mogen de stemgerechtigde inwoners een keuze maken over wie hen in de Staten Generaal mogen gaan vertegenwoordigen. Zodra de keuze gemaakt is, houdt feitelijk de invloed van de stemgerechtigden op. Zij hebben hun stemrecht verpand, hebben bepaalde partijen of kamerleden volmacht gegeven om voor hem te stemmen. Ze moeten weer wachten tot de volgende verkiezingen voordat ze hun stem weer mogen laten gelden. In de tussentijd is het afwachten of de gevormde partijen ook daadwerkelijk datgene bewerken dat de reden was voor hun uitverkiezing. In de huidige situatie is voor veel mensen de ervaring dat dat zeker niet zo is. Verkiezingsbeloften worden onder het mom van het noodzakelijke compromis maar al te vaak terzijde geschoven. Met lede ogen moeten de eens-in-de-vier-jaar-stemgerechtigden toezien hoe hun belangen juist door degenen die hen zouden behoren te vertegenwoordigen zonder omhaal geschaad worden.

Als reactie krijgen one-issue partijen een kans, immers bij hen is het onmogelijk dat ze hun one-issue te grabbel gooien. Althans zo dacht men. Voor een deel komen deze partijen hun beloften beter na – ze doen er ook weinig - en blijken zelfs buiten het kabinet een grote invloed te hebben. Zie bijvoorbeeld de Partij voor de Dieren. Maar deelname aan een kabinet of gedoogconstructie blijkt ook voor one-issue partijen het breekijzer waaronder de idealen dan toch zwichten.

Wanhopig probeert de gevestigde politiek het tij te keren. Er wordt gefulmineerd tegen de versplintering en nieuwe partijen worden zo snel mogelijk afgebrand. Er gaan zelfs stemmen op om de kiesdrempel te verhogen en het nieuwe partijen nog moeilijker te maken dan het al is om aan verkiezingen deel te gaan nemen. Hoezo democratie? Nu al hebben nieuwe partijen grote ondemocratische nadelen. Ze moeten een aanzienlijk geldbedrag inbrengen voor deelname aan de verkiezingen. Gevestigde partijen hoeven dat niet. Ook krijgen ze geen subsidie terwijl bestaande partijen dat wel krijgen. De zendtijd voor politieke partijen is ook ongelijk verdeeld. In de meeste kieswijzers worden nieuwe politieke partijen niet meegenomen en aan de televisie-debatten doen enkel de grootste partijen mee. Dit is allemaal al niet democratisch te noemen. Een nieuwe kiesdrempel hoger dan het aantal stemmen voor 1 zetel doet helemaal inbreuk aan het democratische gehalte voor zover het er nog is.

Er zijn immers nog meer zorgelijke werkingen binnen het politieke landschap. Werking die de toch al minieme democratie helemaal tot nul reduceren. De financiële middelen van de politieke partijen zijn namelijk zeer ongelijk verdeeld en vrijgegeven aan marktwerking. Een grote partij kan bij de vele leden veel meer geld ophalen en kan ook veel meer geld besteden aan het uitdragen van hun boodschap. En de beïnvloeding van mensen door middel van reclame is alom bekend. Daarbij is door de marktwerking de politiek ook door en door gecorrumpeerd geraakt. Grote marktpartijen kunnen namelijk vele malen meer geld in een

politieke partij steken dan de individuele leden gezamenlijk. Is het niet direct dan wel indirect via hun invloed op de media middels de reclame-geldkraan. De omslag naar rechts in Nederland is feitelijk ingezet met het geklaag over het linkse karakter van de omroepen en andere media. De grote marktpartijen hebben de individuele politici ook veel meer toekomstperspectief te bieden dan de partij zelf of de individuele leden. Zij kunnen de klui van de commissariaten en ander lekkers voorhouden. En tenslotte hebben ze ook de werkgelegenheidstouwtjes voor een aanzienlijk deel in handen. Een reorganisatie bij Jan Middenstand heeft weinig effect op de cijfers maar een reorganisatie bij de NV Kapitaal en Co wel. Welke belangen zal de politiek dan uiteindelijk dienen? Men ziet de invloed o.a. in de speciale coulance van de belastingwetten voor multinationals, de asfalt-, transport- en bouwprioriteiten van de politiek, de kennis-economie-hype en het vervolg van de loopbaan van oud-politici.

Dit systeem is niet gebaseerd op ware principes en daarmee niet duurzaam. Inmiddels is het geheel zo tanende dat de politiek zichzelf enkel nog middels 'angst-zaaien' overeind kan houden: "... Dan gaat het licht uit". De vorige verkiezingen heeft dat nog geholpen en kozen toch veel mensen voor het bekende leed terwijl de VVD en PvdA vooraf gemarginaliseerd leken. En dat roept dan ook de zeer terechte vraag op of de samenleving wel in staat is om een alternatief politiek systeem te implementeren.

De roep voor een directe democratie klinkt steeds luider. Maar als de kiezers zich nu al makkelijk laten beïnvloeden, is een directe democratie dan niet nog juist gevaarlijker dan het huidige systeem? Is een directe democratie niet heel gevaarlijk als mensen zich zo makkelijk door emoties en onderbuikgevoelens laten leiden? Als ze zich zo makkelijk onjuist laten informeren en leugens niet van waarheid kunnen onderscheiden? In het huidige systeem zijn in ieder geval nog beroep, reflectie en herzieningsmogelijkheden? In een directe democratie wordt dat heel lastig.

Is het systeem dan van binnenuit zo te veranderen dat het duurzaam wordt? We kunnen een poging ondernemen. Voor het duurzamer maken is het noodzakelijk dat het principe van de rechtsgelijkheid volledig opgaat in de politiek. Iedere politieke partij moet zo onafhankelijk mogelijk van marktwerking zijn. Partij-inkomsten mogen enkel vanuit de leden komen en enkel voor partij-organisatie aangewend worden. Niet voor PR, niet voor campagne en natuurlijk niet voor welke vorm van beïnvloeding dan ook. Subsidie van de partijen mag alleen aangewend worden voor beleids-onderzoek en ook niet voor de campagne en PR. Voor de campagne en PR ontvangt iedere partij een gelijk budget. Iedere partij ook de nieuwe krijgen een gelijke hoeveelheid politieke zendtijd en exposure tijd. Debatten op televisie moeten voor iedere partij open zijn. Politici mogen alleen in programma's verschijnen in gezamenlijkheid van diverse partijen.

Dat wordt nog een hele organisatie om het voor elkaar te krijgen en dan zullen al snel allerlei mazen zichtbaar worden waardoor de gladjakkers glijpen. Want in plaats van een politieke partij kan natuurlijk ook een marktpartij een partij-politieke campagne gaan voeren. En in plaats van politici in een gekleurd programma kunnen natuurlijk ook andere personages een politiek verhaal komen vertellen. Als dat ook allemaal dichtgetimmerd moet worden verandert Nederland in een politie-staat. Dus volgens mij is het huidige systeem niet meer te redden. Maar wat is dan het alternatief?

Eerst maar een schets van het duurzame ideaal. Gebaseerd op de duurzaamheidsprincipes, de universele wetmatigheden, en de Universele Rechten van de Mens, kan men stellen dat uiteindelijk 'iedereen zijn eigen koning moet zijn', zoals ook Paracelsus al zei. Dat is

eigenlijk een oer-Libertarisch principe, maar als het in zijn absolute consequentie wordt doorgevoerd zal het ook een oer-sociaal principe blijken te zijn. De grote fout die eigenlijk altijd gemaakt wordt, is dat men niet tot de uiterste consequentie gaat, maar ergens in het midden in de war raakt.

Iedereen zou dus koning moeten zijn van zijn eigen koninkrijkje. De overheid kan daar op geen enkel wijze boven staan. De overheid wordt geminimaliseerd tot enkel die taken die efficiënter en makkelijker in een overkoepelend verband volbracht kunnen worden. Dus geen overheid die bepaalt wat individuen moeten doen, maar eentje die uitvoert wat een groep individuen gezamenlijk willen binnen hun gezamenlijke gebied van koninkrijken.

Geen enkel individu kan dus worden gedwongen om mee te betalen aan iets waar hij niet achter staat. Dat wordt dus Crowd-funding optima forma. Geen enkel individu kan door een 'meerderheid' gedwongen worden om iets in zijn koninkrijk te accepteren wat hij niet wil. Het is de uiterste consequentie van het recht op integriteit van de persoonlijke levenssfeer en de vrije invulling van zijn leven.

Aan de andere kant kan geen enkel koning aanspraak maken op iets uit een ander koninkrijk. Dat wat hij van anderen krijgt, is een gunst.

Politieke beslissingen kunnen dan ook enkel genomen worden omtrent de gemeenschappelijke ruimte of voor wat betreft de koninkrijken van degenen die met de beslissing instemmen. Het nieuwe politieke systeem vormt geen participatie-samenleving maar een concensus-samenleving.

De politiek heeft zich dan enkel bezig te houden met hoe de koningen onderling in de gemeenschappelijke ruimte met elkaar om dienen te gaan. Met hoffelijkheden en etiquette dus. In de gemeenschappelijke ruimte zal in principe een allemansrecht gelden gecombineerd met een daaruit voortkomende schoon-plicht. In de gemeenschappelijke ruimte is in principe iedereen vrij zolang het de anderen niet stoort en geen sporen achterlaat. Een nieuwe rechtspraak moet de rechten waarborgen en daarom ook de daaruit voortkomende plichten bekrachtigen. In de oude rechtspraak staat het principe voorop dat iedereen zijn eigen schade draagt tenzij dit onredelijk is. In de nieuwe rechtspraak staat het principe voorop dat iedereen de schade herstelt die hij berokkent, tenzij dat onmogelijk is. Er wordt niet uitgegaan van 'wat gij niet wilt dat u geschiedt doe dat ook een ander niet' maar van 'wat een ander niet wil dat hem geschiedt, doe hem dat ook niet'.